

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 92/08-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. marca 2008 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. Š. K., B., t. č. vo väzbe, zastúpeného advokátom Mgr. P. M., V., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutím Krajského súdu v Nitre sp. zn. 1 Tpo 57/2007 z 11. decembra 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. Š. K. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 4. januára 2008 doručené podanie Ing. Š. K. (ďalej len „sťažovateľ“), t. č. vo väzbe, označené ako „Sťažnosť“, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodnutím Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Tpo 57/2007 z 11. decembra 2007.

Sťažovateľ svoju sťažnosť doplnil podaním označeným ako „*Doplnenie sťažnosti*“, ktoré bolo doručené ústavnému súdu 12. februára 2008.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie ním označeného základného práva súvisiaceho s osobnou slobodou tým, že krajský súd pri svojej rozhodovacej činnosti v predmetnej veci nepostupoval v súlade s označeným ustanovením ústavy, ako aj s ustanovením § 76 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“), ktorých porušenie namieta, čo podľa tvrdenia sťažovateľa viedlo k situácii, v ktorej *„Krajský súd Nitra pri rozhodovaní o predĺžení lehoty trvania väzby sťažovateľa nerešpektoval ustanovenie § 76 ods.2 Trestného poriadku, o predĺžení lehoty trvania väzby rozhodol v rozpore s týmto ustanovením, čím zároveň došlo k porušeniu práva sťažovateľa na osobnú slobodu, ktoré je uvedené v čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky. Krajský súd Nitra totiž predĺžil lehotu trvania väzby bez toho, že by na to boli dané dôvody ustanovené zákonom (Trestným poriadkom)“*.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh taktiež vyplýva, že sťažovateľ je v danom prípade trestne stíhaný pre tri skutky. Uznesením vyšetrovateľa Úradu justičnej a kriminálnej polície Okresného riaditeľstva Policajného zboru N. (ďalej len „úrad justičnej a kriminálnej polície“) sp. zn. ORP-497/OEK-NR-2004 z 18. júla 2006 bolo proti sťažovateľovi vznesené obvinenie pre trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1, ods. 4 písm. b) zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“). Uznesením povereného príslušníka Policajného zboru z 13. septembra 2006 bolo na základe ustanovenia § 206 ods. 1 Trestného poriadku proti nemu vznesené obvinenie za trestný čin podvodu podľa § 221 ods. 1 Trestného zákona a uznesením povereného príslušníka Policajného zboru zo 17. decembra 2004 bolo proti nemu vznesené obvinenie pre trestný čin marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 171 ods. 1 písm. c) Trestného zákona.

Sťažovateľ uviedol, že do väzby bol vzatý na základe uznesenia Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 21 Tp 99/2007 zo 14. júna 2007 podľa ustanovenia

§ 72 ods. 2 Trestného poriadku z dôvodov uvedených v ustanovení § 71 ods. 1 písm. a) a písm. c) Trestného poriadku. Uznesením krajského súdu sp. zn. 1 Tpo 27/2007 z 26. júna 2007 bola podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu o vzatí do väzby sp. zn. 21 Tp 99/2007 zo 14. júna 2007 zamietnutá ako nedôvodná.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti ďalej uviedol, že okresný súd uznesením sp. zn. 21 Tp/194/2007 z 27. novembra 2007 rozhodol o predĺžení lehoty trvania jeho väzby do 12. júna 2008. Po následnom podaní sťažnosti proti tomuto rozhodnutiu sťažovateľom krajský súd uznesením sp. zn. 1 Tpo 57/2007 z 11. decembra 2007 podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku predmetné uznesenie okresného súdu sp. zn. 21 Tp/194/2007 z 27. novembra 2007 zrušil a v súlade s § 76 ods. 2 Trestného poriadku lehotu jeho väzby predĺžil do 31. januára 2008.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti poukázal na skutočnosť, že krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že *„ani v súčasnom štádiu trestného stíhania nedošlo k zániku materiálnych alebo formálnych podmienok trvania väzby tak, ako tieto vyplývajú z ustanovenia § 71 ods. 1 Trestného poriadku. Tieto okolnosti a obsiahlosť trestnej činnosti, z ktorej je sťažovateľ dôvodne podozrivý a za ktorú mu hrozí uloženie vysokého trestu, plne odôvodňuje oprávnenosť predĺženia lehoty trvania väzby, pretože prípravné konanie v lehote do 12. decembra 2007 nebude možné skončiť“*.

Sťažovateľ sa domnieva, že prijatím uvedeného uznesenia krajského súdu došlo k porušeniu jeho označeného základného práva, pretože *„Krajský súd Nitra totiž predĺžil lehotu trvania väzby bez toho, že by na to boli dané dôvody ustanovené zákonom (Trestným poriadkom)“*. Sťažovateľ zastáva tento právny názor: *„V danom prípade sa domnievame, že rozhodne neplatí, že by trestné stíhanie sťažovateľa nebolo možné v šesťmesačnej lehote skončiť, a to ani pre obťažnosť veci a ani z iných závažných dôvodov.“*

Sťažovateľ taktiež tvrdí, že *„...v prípade trestného stíhania sťažovateľa nie je možné jeho trestnú vec charakterizovať ako obťažnu....., nie je tu možné konštatovať ani*

rozsiahlosť skutkov, pre ktoré je vedené trestné stíhanie, ako ani rozsiahlosť nevyhnutého dokazovania.“, pričom argumentuje aj s poukazom na skutočnosť, že „orgány činné v trestnom konaní, konkrétne najmä vyšetrovateľ v doterajšom priebehu prípravného konania nepostupovali urýchlene a nevybavovali väzobnú vec sťažovateľa tak, ako im to ukladá Ústava SR a Trestný poriadok“.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal takýto nález:

„1. Krajský súd Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tpo 57/2007 uznesením zo dňa 11. decembra 2007 porušil základné právo Ing. Š. K. na osobnú slobodu uvedené v čl.17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky v súvislosti s predĺžením lehoty trvania väzby v prípravnom konaní po 12. decembri 2007 do 31. januára 2008.

2. Uznesenie Krajského súdu Nitra sp. zn. 1 Tpo 57/2007 zo dňa 11. decembra 2007 v časti, v ktorej bola lehota trvania väzby u Ing. Š. K. predĺžená do 31. januára 2008, zrušuje a Krajskému súdu Nitra prikazuje, aby prepustil Ing. Š. K. neodkladne z väzby na slobodu.

3. Ing. Š. K. priznáva právo na náhradu trov právneho zastúpenia, ktorú je Krajský súd Nitra povinný vyplatiť jeho právnomu zástupcovi do troch dní od právoplatnosti tohto nálezu“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním

a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu (v posudzovanom prípade ide o krajský súd rozhodujúci o predĺžení lehoty trvania väzby) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť je preto možné považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03, III. ÚS 77/05, III. ÚS 198/07).

Podstatou sťažovateľovej námietky je tvrdenie, že uznesenie krajského súdu sp. zn. 1 Tpo 57/2007 z 11. decembra 2007, ktorým bola jeho sťažnosť proti prvostupňovému rozhodnutiu okresného súdu o predĺžení lehoty trvania väzby zamietnutá, nemá oporu v zákone, a nie je odôvodnené, čo podľa jeho názoru znamená porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 ústavy.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu je zrejmé, že z práva nebyť vo väzbe z iného ako zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu vyplýva priama spojitosť zákonného väzobného dôvodu s rozhodnutím sudcu alebo súdu nielen pri vzatí do väzby, ale aj počas jej trvania. Obvinený môže byť do väzby vzatý a v nej držaný len z tých zákonných dôvodov, ktoré sú uvedené vo výrokoch súdnych rozhodnutí (III. ÚS 7/00, III. ÚS 77/05).

Ústavný súd s poukazom na svoju doterajšiu rozhodovaciu činnosť uvádza, že v prípadoch, v ktorých sa už aj v minulosti zaoberal možným porušením základného práva na osobnú slobodu v zmysle čl. 17 ústavy rozhodnutím súdu konajúceho o zákonnosti väzby, konštatoval, že otázka, či je väzba zákonná, má byť vyriešená nielen s poukazom na vnútroštátny zákon, ale aj na znenie Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) (III. ÚS 79/02, III. ÚS 77/05).

Ústavný súd už v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou konštatoval, že v ustanovení čl. 17 ods. 5 ústavy týkajúceho sa práva na osobnú slobodu (čl. 17 ods. 1 ústavy) je obsiahnuté aj právo obvineného podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho väzby a nariadil prepustenie obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú (resp. primeranú dobu) alebo byť prepustený počas konania. V označených ustanoveniach ústavy sú teda obsiahnuté obdobné práva ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05).

Rešpektovanie základného práva garantovaného v ustanovení čl. 17 ods. 5 ústavy u osoby pozbavenej osobnej slobody väzbou, preto nevyhnutne zahŕňa zabezpečenie základných procesných záruk vyžadovaných v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru v konaní súdu, ktorého predmetom je rozhodovanie o ďalšom trvaní väzby obvineného.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Dohovor vo svojom čl. 5 zakotvuje právo na slobodu a bezpečnosť. Je evidentné, že čl. 17 ústavy a čl. 5 dohovoru sa svojím obsahom týkajú osobnej slobody jednotlivca. Rozdielom v znení týchto článkov je použitá terminológia, keď čl. 5 dohovoru výslovne priznáva právo či nárok súvisiaci s osobnou slobodou, zatiaľ čo čl. 17 ústavy takéto termíny nepoužíva, ale ustanovuje jasné limity pre štát v prípade zásahov do osobnej slobody jednotlivca. To však neznamená, že z čl. 17 ústavy nevyplývajú práva alebo oprávnenia konkrétnej osoby, naopak, tieto práva sú tam zakotvené a možno ich vyvodzovať výkladom.

Z hľadiska čl. 5 ods. 4 dohovoru má osoba vo väzbe právo na preskúmanie hmotných a procesných podmienok väzby, ktoré sú určujúce na posúdenie jej zákonnosti. Požiadavka preskúmania hmotných podmienok znamená povinnosť preskúmať okolnosti svedčiace pre a proti väzbe a rozhodnúť s poukazom na právne kritériá, či sú dané dôvody opodstatňujúce väzbu, ako aj prepustiť osobu na slobodu, pokiaľ také dôvody neexistujú (napr. rozsudok Schiesser v. Švajčiarsko zo 4. decembra 1979).

Na základe uvedeného treba konštatovať, že aj z čl. 17 ods. 2 ústavy, porušenie ktorého však sťažovateľ v petite svojej sťažnosti nenamietal, vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby. Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná aj skutkovými okolnosťami, ktoré by svojou

podstatou mali dať ratio decidendi (nosné dôvody) na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia. Vo vzťahu k posudzovanému prípadu ústavný súd zdôrazňuje, že s touto konštatáciou úzko súvisí aj obsah základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich pre a proti väzbe, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť na základe konkrétnych skutočností, a nie na základe abstraktnej úvahy.

Z obsahu sťažnosti a z jej príloh ústavný súd zistil, že už okresný súd svoje uznesenie sp. zn. 21 Tp/194/2007 z 27. novembra 2007 o predĺžení lehoty trvania väzby sťažovateľa do 12. júna 2008 odôvodnil podrobne obtiažnosťou vyšetrovanej veci, vykonanými procesnými úkonmi vo veci, stavom konania, pretrvávaním existencie väzobných dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku, obsahom vyšetrovacieho spisu a ďalšími právne relevantnými okolnosťami, pričom krajský súd ako súd odvolací sa k tejto argumentácii priklonil a akceptoval ju.

V závere napadnutého uznesenia krajský súd konštatoval, že sťažnosť sťažovateľa bola neopodstatnená a že *„uvedené okolnosti a obsiahlosť trestnej činnosti- z ktorej je obvinený dôvodne podozrivý, a za ktorú mu hrozí uloženie vysokého trestu, plne odôvodňuje oprávnenosť predĺženia lehoty väzby, pretože prípravné konanie v lehote do 12.12.2007 nebude možné skončiť“*.

Ústavný súd je toho názoru, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Skutkové a právne závery všeobecného súdu by mohli byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery všeobecného súdu boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 315/05).

Ústavný súd konštatuje, že z uznesenia krajského súdu vyplýva, ktoré skutočnosti tvorili podklad na jeho rozhodnutie, akými ustanoveniami zákona sa riadil a k akému

právnemu záveru odôvodnenému skutkovými okolnosťami dospel. Keďže úlohou ústavného súdu je sledovať, či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach správne aplikujú právo, či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nenesú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd, nemôže zasahovať do ich skutkových a právnych záverov, ak ich z danej perspektívy možno pokladať za udržateľné. A práve aj v tomto smere sa rozhodnutie krajského súdu z hľadiska sťažovateľovej námietky o neexistencii zákonných dôvodov ďalšieho trvania väzby javí ako akceptovateľné. Pri odôvodnení ďalšieho trvania sťažovateľovej väzby do 12. júna 2008 sa krajský súd síce stotožnil s vyjadrením okresného prokurátora o potrebe doplnenia dokazovania, avšak upravil dĺžku predĺženia väzby primerane stavu trestného konania. Krajský súd zaujal postoj aj vo vzťahu k sťažovateľovej námietke o možnosti vykonania procesných úkonov orgánmi činnými v trestnom konaní v skoršom časovom období a de facto zdôraznil, že *„u obvineného sa v žiadnom prípade nejedná o neprimeranosť v dĺžke trvania väzby ani o prietahy v konaní...“*. Krajský súd pritom akcentoval potrebu zabezpečiť vykonanie potrebných procesných úkonov prostredníctvom predĺženej väzby sťažovateľa, a to aj s prihliadnutím na charakter trestnej činnosti a doterajšiu dĺžku väzby (od 12. júna 2007).

Pokiaľ ide o samotný fakt, že krajský súd v dôvodoch napadnutého rozhodnutia odkázal na odôvodnenie prvostupňového rozhodnutia, ústavný súd uvádza, že spôsob takejto formulácie odôvodnenia z hľadiska jeho preskúmateľnosti považuje za prípustný, pretože obsah predchádzajúcich rozhodnutí je dotknutým stranám známy ich oznámením, prípadne môže byť známy využitím inštitútu nazretia do spisu (obdobne III. ÚS 241/07).

Po preskúmaní spôsobu a rozsahu odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu a s ohľadom na dôvody, ktoré sťažovateľ uviedol v predmetnej sťažnosti, sa ústavný súd nedomnieva, že by z tohto rozhodnutia vyplývala jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo takú aplikáciu príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Ústavný súd sa vzhľadom na uvedené skutočnosti nedomnieva, že by skutkové alebo právne závery krajského súdu bolo možné kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné s označeným článkom ústavy.

Ústavný súd je preto toho názoru, že namietaným rozhodnutím krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tpo 57/2007 spočívajúcim v predĺžení lehoty trvania väzby sťažovateľa nedošlo k takému porušeniu sťažovateľovho základného práva zaručeného v čl. 17 ods. 5 ústavy, ktoré by znamenalo ipso facto porušenie práva na osobnú slobodu.

V dôsledku uvedeného môže byť napadnuté uznesenie krajského súdu (sp. zn. 1 Tpo 57/2007 z 11. decembra 2007) ako výsledok ústavne konformného rozhodovacieho procesu konajúceho všeobecného súdu právne akceptovateľné, lebo konaním, ktoré tomuto rozhodnutiu predchádzalo, ako už bolo uvedené, síce došlo k zásahu do práv sťažovateľa viažucich sa k obmedzeniu osobnej slobody, ale nešlo o narušenie sťažovateľom označených práv zaručených a garantovaných v ústave, pokiaľ ide o sféru samotnej legality trestného procesu. Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že sťažovateľ v postavení obvineného v trestnom konaní nemôže právne kvalifikovaným spôsobom anticipovať efektívnosť konania orgánov činných v trestnom konaní pri realizácii jednotlivých vyšetrovacích úkonov, ako je napr. výsluch svedkov či ich konfrontácia, a odôvodňovať námietky proti predlžovaniu väzby dĺžkou realizácie týchto procesných úkonov.

Ústavný súd sa prikláňa k názoru, že krajský súd pri odôvodňovaní svojho rozhodnutia neopomenul tvrdenia sťažovateľa proti svojmu ponechaniu vo väzbe a jeho námietky jasne koncipoval. Aj keď krajský súd nedal sťažovateľovi vyčerpávajúcu odpoveď k nastoleným problémom, s prihliadnutím na to, čo ústavný súd uviedol v predchádzajúcom texte, je potrebné rozhodnutie krajského súdu ako celok považovať z hľadiska jeho preskúmateľnosti za akceptovateľné.

Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľa už na predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na to, že ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2008